

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

En informasjonspakke og tips til implementering i kommuner

Halden kommune har anskaffet en tjeneste hvor 20 – 40 fossilfrie biler leies innenfor ordinær arbeidstid til tjenestereiser for ansatte. På kvelder og ettermiddager leies bilene ut rimelig til innbyggerne. Det er også anskaffet elsykler med samme utleiemodell. Deleordningen har en rekke positive effekter, blant annet for klima og miljø, sosialt og økonomisk.

Prosjektet har særdeles stor overføringsverdi til andre kommuner og fylkeskommuner i Norge. Dette dokumentet inneholder informasjon om prosjektet, hvilke fordeler det medfører og hvordan Halden kommune har gjennomført og implementert prosjektet. Formålet er at notatet kan brukes som støtte når andre kommuner ønsker å gjennomføre tilsvarende. Det er derfor lagt inn tips til andre kommuner underveis og på slutten av notatet.

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

1.0 Prosjektbeskrivelse	3
2.0 Fordeler med delingsordningen	3
2.1 Redusert klima- og miljøbelastning	3
2.2 Mindre sosiale forskjeller mellom innbyggerne	4
2.3 Økonomisk gevinst	4
2.4 Andre fordeler	4
3.0 Gjennomføringen av prosjektet	5
3.1 Fremgangsmåte - prosessen steg for steg	5
3.1.1 Politisk forankring	5
3.1.2 Datainnsamling	5
3.1.3 Finansiering	7
3.1.4 Gjennomføring av anskaffelse	7
3.2 Finansiering i Halden kommune	8
3.2.1 Mindre sosiale forskjeller mellom innbyggerne	8
3.2.2 Parkeringskort	8
3.2.3 Kostnadsestimat	9
3.2.4 Ladeinfrastruktur	9
3.2.5 Finansiering av elsykkelinnkjøp	9
4.0 Barrierer og suksesskriterier - tips til andre kommuner	9
4.1 Omgjøring av kommunalt leasede biler til delingsbiler	9
4.2 Omgjøring av kommunalt eide biler	10
4.3 Generelle tips	10

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

1.0 Prosjektbeskrivelse

Halden kommune leier 20 – 40 fossilfrie biler på hverdager innenfor ordinær arbeidstid. De har også gått til innkjøp av 20 elektriske sykler. Bilene og syklene brukes av ansatte som erstatning for bruk av private biler til tjenestereiser. På ettermiddager og i helger leies bilene rimelig ut til innbyggerne i kommunen. En app brukes som bookingsystem og som nøkkel.

Deleordningen er levert av en privat aktør og er et resultat av to offentlige anskaffelser. Rammer, krav og kriterier ble stilt i anbudsdokumentene, som blant annet ordninger for tilsyn, vedlikehold, vinterservice og represjon. Alt dette er leverandørens ansvar.

Kommunen leier i første omgang 20 fossilfrie biler, men har opsjon på ytterligere 20. Det er ulike typer biler som leies inn for å dekke kommunens og innbyggernes behov; personbiler, varebiler og 7-setere. Per juni 2019 er det bare elektriske biler i ordningen, men kommunen har også mulighet å leie biogass- og hydrogenbiler dersom de ønsker det.

Prosjektet hadde offisiell åpning januar 2019 og er nå i full drift. Ved oppstart var bilene fordelt på to lokasjoner; ved Rådhuset og Fisketorget. Her ble det etablert normalladere for bilene. Neste steg i prosjektet er å etablere flere ladepunkt ute i boligområdene, slik at bilene kan plasseres mer spredt ute blant befolkningen.

2.0 Fordeler med delingsordningen

Delingsordningen i Halden er et pilotprosjekt som har fått både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet. Kommunen har et uttalt ønske om å gjøre byen mer attraktiv for sine innbyggere og tiltrekke seg flere folk. Et av tiltakene for å oppnå dette er å tilrettelegge for klimavennlige tiltak som sikrer innbyggernes mobile behov, samtidig som antall biler i sentrum reduseres. Prosjektet medfører en rekke fordeler innen blant annet klima- og miljø, sosiale forskjeller mellom innbyggerne og kostnader for kommunen.

2.1 Redusert klima- og miljøbelastning

Deling av fossilfrie biler er med på å direkte kutte klimagassutslipp ved at de erstatter bruk av fossile biler. I 2017 var 98% av utbetalt kjøregodtgjørelse i til ansatte i kommunen til fossile biler, noe som tilsvarer utslipp av ca. 100 tonn CO₂ per år.

Fossilfrie biler har dessuten ingen eller svært lave utslipp fra bruk, og bedrer luftkvalitet i byen. Det gir en positiv effekt på folkehelsen. Elsykler er ofte det mest effektive transportmiddelet for å bevege seg i byer og kan erstatte mange av bilreisene. Det er bra både for klima og folkehelsen.

Prosjektet er også ventet å ha en betydelig påvirkningskraft for brukere av fossilfrie biler og elsykler ettersom ansatte og innbyggere vil få mulighet til å teste det ut, og på den måten trolig endre sine vaner knyttet til transport. Dette vil føre til ytterligere reduksjon av klimagassutslipp fra transport.

2.2 Mindre sosiale forskjeller mellom innbyggerne

Prosjektet tilrettelegger for at innbyggere som ikke eier egen bil blir mer mobile og minsker de sosiale forskjellene mellom innbyggerne. NAV Halden er involvert i prosjektet og er svært positive. Leder i NAV Halden, Astrid Nordstrand, uttalte seg på den offisielle åpningen i januar:

– Vi vet at det ikke er mulig for mange familier i Halden å eie en bil i dag. Dette prosjektet gir flere muligheten til å kjøre ungene på trening, ukehandle eller å komme seg til et jobbintervju.

2.3 Økonomisk gevinst

Prosjektet er økonomisk gunstig for kommunen. I 2018 ble det budsjettert med 3,4 millioner NOK i kostnader til kjøregodtgjørelse til ansatte, og en kommunal bilpool og tilgjengelige elsykler vil redusere disse utgiftene. Reduserte kostnader til kjøregodtgjørelser bidrar til å finansiere ordningen.

I tillegg bidrar ordningen til kostnadsreduksjoner målt i arbeidstid. Halden kommune har estimert at hver reiseregning i gjennomsnitt tar 20 minutter i administrasjon. Til sammenligning tar det ca. ett minutt å booke en fossilfri bil eller elsykkel i den innkjøpte applikasjonen. Sammen med reduserte kostnader til parkeringskort gir dette betydelig kostnadskutt for kommunen.

2.4 Andre fordeler

Bil- og sykkeldeling mellom ansatte og innbyggere er en måte å utnytte tilgjengelige ressurser ved at behovet for antall biler reduseres. Tilgang til en leiebil på ettermiddager og i helger vil kunne redusere manges innbyggers behov for å eie en bil nummer 2.

Løsningen er også med på å løse et transportbehov for ansatte og innbyggere som ellers ville fylt byen med hver sin privatbil, og reduserer antall biler i sentrum av byen.

Det gir også en rekke sosiale muligheter. Halden kommune ønsker å satse på frivillighet og forebygge ensomhet og utenforskap. Derfor har de startet opp en ordning hvor kommunen sørger for gratis bil på søndager dersom sjåføren tar med en ensom på tur. Det er den lokale Frivilligsentralen som koordinerer tilbudet.

3.0 Gjennomføringen av prosjektet

Halden kommune har få kontorbiler som de leaser eller eier. De ansatte brukte i stor grad sine private biler og mottar kjøregodtgjørelse. Løsningen erstatter derfor bruk av privates biler til tjenestereise og gjorde implementeringen av løsningen relativt enkel.

3.1 Fremgangsmåte - prosessen steg for steg

Prosjektet startet ved at kommunen ønsket å gjøre noe med transportforbindelsen mellom togstasjonen i byen og Høgskolen i Østfold, men ambisjonene vokste raskt etter at man så hvor store muligheter deleordninger kan ha. Blant annet oppdaget kommunen at biler og sykler enkelt kan integreres og deles gjennom felles bookingløsning, og idéen om å dele med innbyggerne dukket raskt opp.

Proessen for gjennomføring av prosjektet kan oppsummeres i fire steg:

1. Politisk forankring
2. Datainnsamling
3. Finansiering
4. Gjennomføring av anskaffelse

3.1.1 Politisk forankring

Første steg var å forsikre at prosjektet hadde god forankring i kommunens ledelse. For andre kommuner kan være smart å begynne med forankring i rådmannens ledergruppe, økonomiansvarlige og ledere for ansatte som skal bruke bilene og syklene.

3.1.2 Datainnsamling

Deretter startet datainnsamlingen. 3 hovedpunkter ble sett nærmere på:

- Kostnader til kjøregodtgjørelser for ansatte
- Kjørelengde på reisene
- Parkeringsutgifter

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

Dette var noen av hovedfunnene:

- Halden kommune budsjetterte i 2018 med 3,4 millioner NOK i kjøregodtgjørelse til ansatte.
- 98% av utbetalinger av kjøregodtgjørelse i 2017 gikk til fossile biler.
- 1 av 3 kjøreturer var på under 3 km – noe som kategoriseres som (el)sykkelavstand.
- Noen av kjøreturene var relativt lange slik at kommunen så at det også var nødvendig med 2 biler med relativt lang rekkevidde. Resten av reisene kunne fint gjennomføres med biler med «normal» elbilrekkevidde.

I 2018 ble det internfakturert ca. 2,3 millioner NOK til parkeringskort for at ansatte skulle ha gratis parkering ved blant annet Rådhuset.

Tips til andre kommuner er å sjekke ut:

- Eier/leaser kommunen mange kontorbiler eller bruker de ansatte i stor grad private biler til tjenestereiser?
- Hva betaler kommunen i leasingkostnader og/eller leiekostnader for biler?
- Budsjettert midler til kjøregodtgjørelse og hvor mye utbetales
- Kjøremonstre på turene
 1. Hvor mange turer er under 3 km hvor elsykkel kan være et alternativ
 2. Hvor mange turer er under 200 km hvor biler med «normal» rekkevidde er tilstrekkelig
 3. Hvor mange turer er over 200 km hvor det trengs biler med lang rekkevidde for å tilfredsstille behovet
- Hvor store er kostnadene for parkeringskort til ansatte?
- Ut fra kartlegging – gjør en vurdering av hvor mange fossilfrie biler og elsykler kommunen trenger. Se også punkt 4.2

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

3.1.3 Finansiering

For å finansiere prosjektet fant kommunen midler fra egne budsjetter:

- Budsjetterte kjøregodtgjørelser
- Ladeinfrastruktur til elbiler

Det ble videre gjort økonomiske estimater som viste at prosjektet kunne være lønnsomt. Derimot er det ikke gjort tilsvarende prosjekter andre steder, noe som gjorde det uforutsigbart å forutse kostnadene. Kommunen søkte derfor om midler fra Klimasats og skjønnsmidler fra Fylkeskommunen på til sammen 2,8 millioner kroner. Midlene var avgjørende for at kommunen satset videre med prosjektet, men det har i ettertid vist seg å ikke være avgjørende for å sikre en økonomisk gevinst. Se punkt 3.2 for ytterligere finansieringsdetaljer.

Tips til andre kommuner:

- Undersøk hvilke midler det er mulig å legge inn i finansiering av prosjektet. Start med kostnader knyttet til kjøregodtgjørelse og ladeinfrastruktur.
- Sjekk også ut om det finnes andre midler som kan bruke på prosjektet.
- Det kan søkes om støtte til finansiering. Miljødirektoratets støtteordning for lokale klimatiltak, Klimasats, er det mest åpenbare alternativet.
- Salg av typiske «kontorbiler» som kommuner allerede eier kan bidra med finansiering.
- Undersøk hvor mye kommunen kan spare på å redusere kostnadene til parkeringskort

3.1.4 Gjennomføring av anskaffelse

Det ble utarbeidet og gjennomført to separate anbud:

1. Innkjøp av 20 elsykler med krav om de skulle kunne integreres i digitale bookingsystemer.
2. Leie og drift av 20 fossilfrie biler i ordinær arbeidstid, med krav om at de samme bilene skulle kunne leies ut til innbyggerne på kveldstid og i helger.

I det andre anbudet var det også inkludert at det skulle være en enkel bookingløsning for bilene og hvor allerede innkjøpte elsykler kunne legges inn i systemet. Til slutt ble kontrakt inngått og løsningen hadde offisiell åpning januar 2019.

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

Tips til andre kommuner:

- Se til anbudsdocumentene til Halden kommune. Trolig kan nesten alt gjenbrukes.
- Anskaffelse av fossilfrie biler, elsykler og bookingløsning anbefales å gjøre i ett samlet anbud. Selv om Halden delte dette opp i to anbud, anbefales det å gjøre det samlet ettersom det forenkler prosessen og markedet nå er klart til å levere dette.
- Kontraktlengde på 2 – 3 år kan være hensiktsmessig med tanke på rask teknologiutvikling.
- Be leverandørene inkludere flest mulig av kostnadene i anbudet, også forsikring. Da inngår man uforutsette kostnader.

3.2 Finansiering i Halden kommune

Halden kommune budsjetterte i 2018 med 3,4 millioner NOK i kjøregodtgjørelse til ansatte. 1,5 millioner NOK av disse er tatt inn i finansiering av prosjektet. I tillegg er det lagt inn 1,4 millioner fra budsjettert investering til elbillading, til sammen 2,9 millioner. Kommunen fikk også tilskudd på til sammen 2,8 millioner fra Klimasats og Fylkesmannen.

3.2.1 Reiseregninger og tidsbruk

I 2018 utbetalte Halden kommune kjøregodtgjørelse for ca. 15 000 reiser. Det er antatt at det i gjennomsnitt tar ca. 20 minutter per reise i administrativt arbeid knyttet til å skrive og administrere reiseregninger. Halden kommune regner med at prosjektet vil halvere antall reiseregninger. Omregnet i kroner og øre tilsvarer dette ca. 900 000 NOK eller 1,3 årsverk.

Spart tidsbruk på reiseregninger kan ikke trekkes direkte ut som en post i budsjettet, men med 1,3 sparte dagsverk bør det likevel synliggjøres ettersom det bør føre til økt produktivitet blant de ansatte. Til sammenligning tar det ca. ett minutt å booke delingsbil gjennom appen.

3.2.2 Parkeringskort

Ansatte i Halden kommune har gratis parkering ved blant annet Rådhuset. Kommunen internfakturerte i 2018 ca. 2,3 millioner til parkeringskontoret for å ha denne løsningen. Det er estimert at denne kostnaden kan reduseres med 1 millioner NOK, ettersom arbeidsgiver ikke vil måtte betale for parkering for innleide delingsbiler.

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

3.2.3 Kostnadsestimat

Kommunen regner med at prosjektet vil medføre ca. en halvering av utbetalt kjøregodtgjørelse til ansatte. Det er da gjort følgende kostnadsestimat for 2019:

- Sparte kostnader til kjøregodtgjørelse: 1,6 millioner NOK
- Spart tidsbruk: 0,9 millioner NOK
- Reduksjon parkeringskort: 1 millioner NOK
- Totalreduksjon: 3,5 millioner NOK
- Leie av 40 elektriske biler: ca. 2,5 millioner NOK

Dette gir en økonomisk gevinst på ca. 1 millioner NOK per år.

3.2.4 Ladeinfrastruktur

Det ble også gjort engangsinvesteringer med å etablere ladestasjoner ved holdepunktene for bilene. Kostnadene for å etablere ladepunkter varierer veldig, og avhenger blant annet av avstand og tilgjengelig i bygget. Halden kommune betalte i gjennomsnitt ca. 25 000 NOK per ladepunkt, til sammen ca. 500 000 NOK. Finansiering av ladepunktene ble gjort med egne- og klimasatsmidler.

3.2.5 Finansiering av elsykkelinnkjøp

Anskaffelse av 20 elsykler ble gjennomført som et selvstendig anbud, og ble finansiert med egne midler avsatt i budsjettet og Klimasats. Totalt betalte kommunen 900 000 kr for 20 elsykler, inkludert ladestasjoner. Dette innkjøpet gir ingen økonomisk gevinst i seg selv, men vil kunne medføre redusert utbetaling til kjøregodtgjørelse dersom de ansatte tar disse til bruk som erstatning for fossile biler. Elsyklene leies ut til innbyggerne for 20 kr/time.

4.0 Barrierer og suksesskriterier – tips til andre kommuner

Under følger noen punkter på nødvendige avklaringer og tips for implementering av en deleordning i andre kommuner.

4.1 Omgjøring av kommunale leasede biler til delingsbiler

En del kommuner leaser biler som brukes til tjenestereiser for de ansatte og har dermed mindre budsjetterte midler til kjøregodtgjørelse. Det anbefales å gå i dialog med leasingselskapet for å se på muligheten for å omgjøre disse bilene til delingsbiler. Disse bilene er som regel ikke i bruk utenfor ordinær arbeidstid. Det kan tenkes at det er mulig å tilby en kommersiell aktør tilgang til å leie ut bilene til befolkningen, gitt at leasingselskapet tillater dette. Forsikring må trolig reforhandles, men det totale regnskapet antas å være positivt for kommunen ettersom kommersielle aktører kan være interessert i at flere får tilgang til å bruke bilene og på den måten kunne øke inntekten.

Deling av fossilfrie biler og elsykler i Halden

4.2 Omgjøring av kommunalt eide biler

Det kan være mulig å gjøre om kommunalt eide biler til delingsbiler. Det er relativt enkelt og ikke særlig kostbart å omgjøre bilene nøkkelløse, og det bør undersøkes om det finnes leverandører som er interessert i å omgjøre kommunalt eide biler til delingsbiler. Det anbefales å tilknytte seg private aktører som håndterer dette. For eksempel kan kommunalt eide biler tilbyes til en fast pris per måned til en privat aktør som leier de ut. Aktøren bør da stå for drift og vedlikehold av bilene.

4.3 Generelle tips

Prosjektet har en særdeles stor overføringsverdi til andre kommuner, og Halden kommune har mottatt en rekke spørsmål fra andre kommuner som ønsker å innføre noe tilsvarende. Under er listet noen viktige barrierer og suksesskriterier fra prosjektet i Halden.

- Tenk gjennom hvor bilene skal plasseres og om det er tilgjengelig lade-/fyllinfrastruktur. Investering av ladeinfrastruktur må tas med i beregningen.
- Det er essensielt å leie nok biler og ikke underestimere behovet. Dersom det er for få biler vil de til enhver tid være opptatt og oppleves som utilgjengelige. Husk at bilene skal erstatte bruk av private biler av ansatte, og ikke bare kontorbiler. Kommuner på størrelsen med Halden (ca. 31 000 innbyggere) kan trygt starte med å leie 10 biler. Ha også med opsjon på flere biler for å sikre rask tilgang til flere biler dersom man ser at det er nødvendig. Det er også avgjørende å ha nok biler tilgjengelig for de ansatte slik at man får en betydelig reduksjon i utbetaling av kjøregodtgjørelser for å sikre finansiering.
- For å sikre økonomisk gevinst må kommunen være svært restriktive med utbetaling av kjøregodtgjørelse. Delingsbilene skal brukes i tjeneste dersom de er tilgjengelige.
- Dersom kommunen leaser biler anbefales det å gå i dialog med leasingselskap for i det minste få bilene nøkkelløse. Dette er ikke kostbart, og muliggjør bildeling internt i organisasjonen i mye større grad enn med tradisjonelle nøkler. Neste steg er å undersøke om bilene kan deles med befolkningen.
- Halden fikk gode priser fra leverandør i sin bildelingsanskaffelse. Det er ikke uten videre sikkert at tallene er direkte overførbare, og det må tas høyde for risiko for at kostnadene kan bli høyere enn for Halden kommune.
- Mer informasjon fra Halden kommune om prosjektet finnes her: <https://www.halden.kommune.no/smartcity/prosjekter/Sider/Startside.aspx>
- Konkurransesgrunnlaget finnes på Klima Østfolds hjemmesider: <https://klimaostfold.no/innkjop-av-klimalosninger/>

**KLIMA
ØSTFOLD**

▶▶ TID FOR HANDLING

UTGITT AV KLIMA ØSTFOLD

